

Z9/36. zasedání Zastupitelstva města Brna
konané dne 23.6.2026

70. Návrh Plánu participace - zapojování rodičů v MČ Brno-střed a Brno-sever

Anotace

Obsahem předkládaného materiálu je návrh Plánu participace - zapojování rodičů v MČ Brno-střed a Brno-sever. Plán participace je praktickým metodickým dokumentem, jehož cílem je systematicky posílit spolupráci mezi školami, rodiči a zřizovatelem, a vytvořit dlouhodobě udržitelný model zapojování rodičů do vzdělávání jejich dětí. Je postaven na čtyřech vzájemně propojených strategických pilířích: 1. Prostředí důvěry ve školách – zaměřený na proměnu forem komunikace (např. třídní schůzky), budování vztahů mezi pedagogy a rodiči a posilování otevřenosti škol, 2. Přímá práce s rodinou – zavedení a pilotní realizace modelu peer konzultantů a konzultantek, kteří terénní formou pracují s rodinami a působí jako most mezi školou, rodinou a dalšími službami, 3. Systémová opatření – role zřizovatele a města při vytváření podmínek pro participaci, koordinaci aktérů, podporu pedagogů a ukotvení participace v hodnocení škol a 4. Participace rodičů a komunitní zapojení – podpora neformálních komunitních aktivit, zapojování rodičů a dětí do života školy a posilování místních vazeb. Materiál je výstupem spolupráce statutárního města Brna a Odboru pro sociální začleňování MMR ČR, která byla schválena Dohodou o poskytnutí poradenství a Poradenského programu: Participace rodičů a propojení aktérů v oblasti vzdělávání byla schválena na zasedání Zastupitelstva města Brna Z9/27 konaném dne 10. 6. 2025.

Návrh usnesení

Zastupitelstvo města Brna

- 1. schvaluje** Plán participace - zapojování rodičů v MČ Brno-střed a Brno-sever, který tvoří přílohu č. ... tohoto zápisu

Stanoviska

Rada města Brna materiál projednala na schůzi č. R9/178. konané dne 27. 5. 2026. Schváleno jednomyslně 7 členy.

Podpis zpracovatele pro archivaci

Zpracovatel

Elektronicky podepsáno

PaedDr. Jan Polák CSc.

vedoucí odboru - Odbor sociální péče

15.6.2026 v 11:29

Garance správnosti, zákonnosti materiálu

Spolupodepisovatel

Elektronicky podepsáno

Mgr. Jiří Kučera

vedoucí úseku - 1. úsek

16.6.2026 v 08:58

Obsah materiálu

Návrh usnesení	1 - 2
Obsah materiálu	3 - 3
Důvodová zpráva	4 - 5
Příloha k usnesení (20260420_Plán_participace_komplet_FIN (2).pdf)	6 - 21

Důvodová zpráva

Obsahem předkládaného materiálu je Plán participace – zapojování rodičů v MČ Brno-střed a Brno-sever (dále jen Plán participace), který vznikl v rámci spolupráce statutárního města Brna s Odborem pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Dohoda o poskytnutí poradenství a Poradenského programu: Participace rodičů a propojení aktérů v oblasti vzdělávání byla schválena na zasedání Zastupitelstva města Brna Z9/27 konaném dne 10. 6. 2025.

Spolupráce byla zaměřena na vytvoření mechanismů podpory sociálního začleňování zranitelných skupin obyvatel v oblasti vzdělávání, zejména sociálně znevýhodněných rodin s dětmi navštěvujícími základní školy v uvedených městských částech.

Plán participace je v souladu se strategickými cíli města Brna v oblasti vzdělávání a sociálního začleňování. Je koncipován jako doplňkový metodický materiál k Plánu desegregačních opatření ve vzdělávání pro MČ Brno-sever na období 2026–2031.

Plán participace je praktickým metodickým dokumentem, jehož cílem je systematicky posílit spolupráci mezi školami, rodiči a zřizovatelem, a vytvořit dlouhodobě udržitelný model zapojování rodičů do vzdělávání jejich dětí. Z výstupů pracovních skupin a terénních šetření vyplynulo, že v MČ Brno-střed a Brno-sever přetrvávají bariéry v komunikaci mezi školami a rodiči, zejména u rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí. Tyto bariéry se projevují nízkou mírou důvěry, omezenou účastí rodičů na školních aktivitách, nedostatečností komunikačních nástrojů a absencí systematické podpory školám při práci s rodinami.

Současně se ukazuje, že školy často narážejí na kapacitní i personální limity, které jim neumožňují rozvíjet partnerský a individuální přístup k rodičům v potřebném rozsahu. Identifikována byla také potřeba tzv. „třetí osoby“ – důvěryhodného prostředníka mezi rodinou a školou, který by pomáhal překonávat sociální, komunikační a institucionální bariéry.

Plán participace byl zpracován na základě výstupů tří pracovních skupin (zástupci škol, městských částí, magistrátu, neziskových organizací a rodičů) a následně ověřen na prezenčním setkání s rodiči. Jeho předložení je reakcí na potřebu sjednotit a strukturovat dosavadní dílčí aktivity do uceleného a dlouhodobě rozvíjitelného rámce.

Plán participace je postaven na čtyřech vzájemně provázaných strategických pilířích:

1. **Prostředí důvěry ve školách** – zaměřený na proměnu forem komunikace (např. třídní schůzky), budování vztahů mezi pedagogy a rodiči a posilování otevřenosti škol.
2. **Přímá práce s rodinou** – zavedení a pilotní realizace modelu peer konzultantů a konzultantek, kteří terénní formou pracují s rodinami a působí jako most mezi školou, rodinou a dalšími službami.
3. **Systémová opatření** – role zřizovatele a města při vytváření podmínek pro participaci, koordinaci aktérů, podporu pedagogů a ukotvení participace v hodnocení škol.
4. **Participace rodičů a komunitní zapojení** – podpora neformálních komunitních aktivit, zapojování rodičů a dětí do života školy a posilování místních vazeb.

Dokument není souborem izolovaných opatření, ale tvoří propojený systém kroků na úrovni školy, rodiny a zřizovatele. Součástí Plánu je rovněž návrh monitoringu a vyhodnocování dopadů, který umožní sledovat účinnost zaváděných opatření (např. účast rodičů na třídních schůzkách, vývoj absence žáků či přínos práce peer konzultantů).

Schválení Plánu participace umožní:

- systematicky podporovat spolupráci škol a rodičů v městských částech Brno-střed a Brno-sever,
- posílit důvěru rodičů vůči školám a zvýšit jejich zapojení do vzdělávání dětí,
- přispět ke snižování absence a zlepšení školní docházky,
- vytvořit podmínky pro pilotní otestování role peer konzultantů,
- získávat relevantní data pro další rozhodování volených orgánů města.

Plán nepředstavuje bezprostřední závazek k navýšení rozpočtových výdajů města, ale vytváří odborný a metodický rámec pro budoucí rozhodování o podpoře konkrétních opatření a jejich financování.

Komise sociální materiál projednala dne 5. 5. 2026.

Hlasování: 9 – pro, 0 – proti, 0 – se zdržel/ ze 13 členů. Usnesení bylo přijato.

Mgr. Vobořil	Ing. Brzobohatý	Ing. Bohuňovská	Marek Svitavský	Mgr. Dubová	MUDr. Gruberová	PhDr. Krytínář	Mgr. Novotný	Petr Kubeš	PhDr. Karnet	Ing. Suchý	Ing. Svobodová	Mgr. Dvořáček
--	pro	pro	pro	pro	pro	pro	pro	--	pro	pro	--	-

Komise výchovy a vzdělávání materiál projednala dne 11. 5. 2026.

Hlasování: 9 – pro, 0 – proti, 0 – se zdržel/ ze 13 členů. Usnesení bylo přijato.

Vondra	Herman	Anderle	Črha	Černá	Kolařík	Mihola	Ostrý	Pospíšilová	Sedláček	Schwab	Šťastná	Vencálek
pro	--	--	pro	--	pro	pro	pro	pro	pro	pro	--	pro

Rada města Brna materiál projednala na schůzi č. R9/178. konané dne 27. 5. 2026.

Schváleno jednomyslně 7 členy.

JUDr. Vaňková	Mgr. Černý	RNDr. Chvátal Ph.D.	JUDr. Kerndl	Ing. Podivinská	Bc. Aberl	Ing. arch. Bořecký	Petr Bořecký	Ing. Kratochvíl	JUDr. Matonohová	JUDr. Oliva
pro	pro	pro	pro	----	pro	----	----	pro	----	pro

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

Plán participace

Zapojování rodičů v MČ Brno-střed a Brno-sever

Zpracovatelé:
Bc. Hana Nohavicová
Mgr. Gabriel Malý
Mgr. et Mgr. Veronika Šimková
Mgr. Petra Kadlecová, DiS.

Obsah

Manažerské shrnutí Plánu participace	3
1. Úvod	4
2. Základní zjištění z pracovních skupin	5
3. Vize participace	6
4. Strategické pilíře	7
Pilíř 1 – Prostředí důvěry ve školách	7
Pilíř 2 – Přímá práce s rodinou (peer model a krokovník)	8
Model práce peer konzultantek a konzultantů	8
Postavení peer konzultantky a konzultanta	8
Krokovník práce s rodinou (stálý model)	9
Pilíř 3 – Systémová opatření (město, zřizovatel)	10
Pilíř 4 – Participace rodičů	12
5. Monitoring a vyhodnocování	13
Doporučení pro další rozvoj participace (2027+)	14
Zdroje	15

Seznam zkratk:

MČ – městská část

MMB – magistrát města Brna

NNO – nestátní neziskové organizace

NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

PS – pracovní skupina

OP JAK – operační program Jana Amose Komenského

OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

OSZ – Odbor pro sociální začleňování MMR ČR

SAS – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

SRPŠ – sdružení rodičů a přátel školy

ZŠ – základní škola

Manažerské shrnutí Plánu participace

Plán participace je praktický dokument, který je zaměřený na posílení spolupráce mezi školami, rodiči a dalšími aktéry v městských částech Brno-střed a Brno-sever. Plán participace není samostatným souborem opatření, ale je dokumentem, který je úzce provázán se systémem kroků na úrovni školy, rodiny a zřizovatele.

Hlavním cílem Plánu participace je vytvořit stabilní a funkční model spolupráce mezi školami, rodiči a dalšími aktéry, který povede ke zvýšení důvěry, zlepšení komunikace a posílení role rodiny ve vzdělávání dítěte. Realizace navržených opatření má přispět k nižší absenci, k větší motivaci dětí a rodičů v oblasti zapojování do procesu vzdělávání a k celkovému zkvalitnění a zpřístupnění vzdělávacího prostředí v městských částech Brno-střed a Brno-sever.

Dokument vychází z realizovaných pracovních skupin, kterých se zúčastnili zástupci škol, města, městských částí, neziskových organizací a rodičů. Z těchto pracovních skupin vyplynulo několik potřeb. Jedná se o potřebu zvýšení míry důvěry mezi institucemi, školami a rodiči, nastavení přístupnějších třídních schůzek, „třetí osoby“ podporující (nejen) komunikaci, zapojení peer konzultantů a konzultantek a v neposlední řadě se jedná o potřebu inkluzivní komunikace ze strany škol. Školy v praxi narážejí na omezené personální kapacity a nedostatek odborných (ne)pedagogických pracovníků. Posílení těchto kapacit je vnímáno jako důležitý předpoklad pro rozvoj spolupráce s rodiči.

Plán participace stanovuje soubor opatření, která mají přispět k otevřenějšímu a přístupnějšímu nastavení spolupráce mezi školami a rodinami. Klade důraz na rozvoj komunikačních postupů, zejména na změnu formátu třídních schůzek směrem k dialogu, na rozšiřování neformálních příležitostí k setkávání rodičů a školy a na systematickou podporu komunitních aktivit, které usnadňují navazování vztahů mezi rodiči samotnými i se školou. Důležitou součástí dokumentu je také terénní práce s rodinami, kterou zajišťují peer konzultantky a konzultanti. Ti poskytují podporu přímo v domácnostech rodin a jsou pomyslným mostem mezi rodinami a školou.

Plán participace vymezuje i roli města a zřizovatelů. V Plánu participace je doporučeno vytvářet podmínky pro dlouhodobý rozvoj participace ve školách, podporovat koordinaci mezi jednotlivými aktéry a zajistit, aby se téma spolupráce s rodiči stalo součástí strategického rámce vzdělávací politiky města. Plán participace doporučuje mechanismy průběžného sledování dopadů jednotlivých opatření a jejich vyhodnocování.

1. Úvod

Spolupráce statutárního města Brna a Odboru pro sociální začleňování MMR ČR (dále jen OSZ) byla v rámci realizovaného poradenství v období od 1. 7. 2025 – 30. 6. 2026 zaměřena na podporu sociálního začleňování a rozvoj participace sociálně znevýhodněných rodičů žijících v městských částech Brno-střed a Brno-sever. Dohoda nad tímto zaměřením spolupráce byla deklarována Dohodou o poskytnutí poradenství, která byla signována, jak ze strany OSZ, tak ze strany zástupce vedoucího Odboru sociální péče MMB.

Důvěryhodný vztah mezi rodiči a učiteli je základní podmínkou úspěšné inkluze ve školách (Cross et al., 2004; Beneke & Cheatham, 2016). Bronfenbrenner a Morris (2006) zdůrazňují význam interakcí mezi rodinou a školou (mezosystém) pro správný vývoj dítěte. Zvláště pak u dětí se znevýhodněním (Then & Pohlmann-Rother, 2023), nebo se speciálně vzdělávacími potřebami.

Dokument pracuje s pojmem rodič jako se zastřešujícím označením rodičů se znevýhodněním. Pojem je používán s cílem zvýšit srozumitelnost textu a vyhnout se opakovanému uvádění úplného označení rodičů se znevýhodněním či znevýhodnění rodiče.

Cílem poradenství bylo posílit a podpořit spolupráci mezi městem, městskými částmi, školami, zástupci neziskových organizací a zástupci znevýhodněných rodičů při řešení témat souvisejících se zapojováním rodičů do prostředí škol a zároveň poskytnout podklad k nastavení systémového zapojování do procesu vzdělávání dětí.

Text níže představuje výstup aktivit realizovaných v rámci poskytovaného poradenství a v ucelené podobě tvoří tzv. Plán participace (dále jen Plán). Ten vznikl na základě výstupů tří pracovních skupin, které mapovaly příležitosti a úskalí zapojování rodičů do vzdělávacích procesů jejich dětí. Konkrétně se jednalo o pracovní skupinu se zástupci neziskových organizací, pracovní skupinu složenou ze zástupců městských částí, zástupců MMB, a zástupců škol a pracovní skupinu složenou ze zástupců rodičů. Z jednotlivých výstupů těchto skupin byla následně vytvořena syntéza, která je strukturována do čtyř strategických pilířů. Navrhovaná opatření byla následně ověřena a doplněna na druhém prezenčním setkání s rodiči.

Formulovaná vize participace byla porovnána se vstupním čtyřfázovým modelem zapojování rodičů, který byl představen při sjednání Dohody o poskytnutí poradenství. Tento model předpokládá vzájemné propojení a zpětnovazební hodnocení čtyř úrovní participace – třídních schůzek, SRPŠ, školských komisí a konzultací se zřizovatelem – které společně vytvářejí ucelený systém podporující zapojení a informovanost rodičů v procesu vzdělávání. Zároveň se předpokládá jejich prostupné směřování k nejvyšší úrovni participace v uvedeném pořadí: třídní schůzky → SRPŠ → školské komise → konzultace se zřizovatelem.

Na Plán lze nahlížet jako na doplňkový metodický materiál k tzv. Plánu desegregačních opatření ve vzdělávání pro MČ Brno-sever na období 2026–2031. Dokument je využitelný též pro implementaci a metodické vedení projektu zaměřeného na peer konzultantky a konzultanty, který byl předložen SMB do výzvy č. 106 Podpora sociálního začleňování ve vyloučených lokalitách (3).

V textu pracujeme s pojmem komunita, který je autory Plánu používán s vědomím jeho problematičnosti a časté neuchopitelnosti (např. Kajanová, 2017; Keller, 2014; Bauman, 2002). Slovo komunita je definováno odlišnými autory různě. Pro Plán je podstatné to, že obyvatele sociálně vyloučených lokalit nevnímáme jako homogenní a vnitřně strukturované společenství, ale jako široce různorodé a často distancované skupiny osob. Pojem je proto v textu užíván pouze jako zjednodušující označení pro lokálně žijící rodiče ohrožené sociálním vyloučením, aniž by přímo implikoval jejich soudržnost, sdílenou identitu, etnicitu či jednotné zájmy. Ve vztahu k městským částem, k nimž se tento Plán vztahuje, lze

komunitu chápat jako místo (lokalitu či sousedství) a jeho obyvatele, na které je v tomto Plánu soustředěna pozornost.

Plán nepředstavuje soubor izolovaných opatření, ale vzájemně provázaných systém kroků na úrovni školy, rodiny a zřizovatele. Bližší výčet konkrétních aktivit a případných doporučení naleznete v sekci strategických pilířů Plánu níže.

2. Základní zjištění z pracovních skupin

Stručná syntéza:

Nízká míra důvěry mezi školami a rodiči

Mezi školami a rodiči, zejména ze sociálně znevýhodněného prostředí, často chybí vzájemná důvěra a neformální pravidelný kontakt. Nejsou dostatečně budovány vztahy mezi pedagogy a rodiči v prostředí škol, které tvoří významnou část pro navázání spolupráce a odstranění případných bariér. Zároveň dle výstupů neexistuje jedna ucelená komunita, ale více různých skupin rodičů, které se vymezují i vůči sobě navzájem.

Potřeba nastavení přístupnějších třídních schůzek

Současná podoba třídních schůzek je vnímána rodiči jako nemotivující. Z pohledu škol, NNO i zřizovatelů je obtížné rodiče motivovat k účasti – setkání bývají formální, převážně informativní, a to za účasti spíše „aktivních“ rodičů. Z pohledu rodičů je problémem individualizace problémů, nesrozumitelnost, důraz na řešení nedostatků, namísto oceňování dětí a podpory jejich dílčího úspěchu. Může se jednat i o nevhodně uzpůsobené prostředí např. sezení v lavicích stejně jako žáci, což posiluje negativní prožitek – nepříjemné zkušenosti z dětství, vnímání nerovnoměrného mocenského postavení učitelů oproti rodičům či absenci zajištění hlídání dětí během třídních schůzek za podpory dalších aktérů (NNO, nepedagogičtí pracovníci ve vedlejší třídě atd.) Za ne zcela vhodné je také možno považovat informování o třídních schůzkách prostřednictvím aplikace EduPage, která pro rodiče nemusí být srozumitelná a uživatelsky přívětivá a může tak vytvářet již první bariéru u rodin.

Potřeba „třetí osoby“ podporující (nejen) komunikaci

V komunikaci mezi školou a rodiči byla indikována potřeba přítomnosti tzv. „prostředníka“, který by pomáhal překlenout bariéry mezi institucí, rodičem a dítětem a podporoval vzájemné porozumění. Během mapování se ukázalo, že rodiče z různých důvodů nevěří v instituce – s učitelem přichází do kontaktu primárně, když je nějaký „problém“ (navíc je pozicionalita těchto dvou aktérů v mocenské nerovnosti) a mnohdy může být obtížné „problém“ vykomunikovat, např. skrze jazykové bariéry, nebo neznalost domácího prostředí rodiče a dítěte, či vlastního nastavení hodnotového systému rodiny. Někdo „třetí“ z řad rodičů (nebo např. sociální pedagog) může sloužit jako pomyslný most mezi rodiči a učitelem a propojovat komunikaci i potřeby obou stran.

Kapacitní bariéry na straně škol

Školy v praxi narážejí na omezené personální kapacity a nedostatek odborných (ne)pedagogických pracovníků (jak sociální pedagog, tak např. školní asistent). Posílení těchto kapacit je vnímáno jako důležitý předpoklad pro rozvoj spolupráce s rodiči, zároveň je potřeba provést podrobnější analýzu potřeb na jednotlivých školách.

Potřeba zapojení peer konzultantů a konzultantek

Dle výstupů ze všech PS se jeví jako přínosné zapojení peer konzultantů a konzultantek, kteří přispějí k posílení důvěry a usnadní komunikaci mezi školami a rodiči. Poskytují silnou podporu, jak v oblasti individuální práce s rodinami, tak jako podporovatelé rodičů žijících v městských částech.

Inkluzivní komunikace ze strany škol

Informování rodičů je často realizováno skrze elektronické nástroje a aplikace (např. EduPage), se kterými část rodičů nemusí umět pracovat, a to vzhledem k různorodé úrovni samotné gramotnosti, a to ať čtenářské, tak digitální. Byla identifikována potřeba využívat více způsobů komunikace, včetně osobního či telefonického kontaktu a srozumitelnějších forem předávání informací a ověření si následného porozumění (např. srozumitelný a snadno čitelný plakát¹ o plánované akci školy – předán rodičům osobně peer konzultantem a konzultantkou nebo zástupcem školy).

3. Vize participace

Na základě výstupů realizovaných pracovních skupin byla formulována společná vize participace rodičů ve vzdělávání.

Škola je v Plánu chápána jako partnerské a bezpečné prostředí, které podporuje spolupráci mezi dětmi, rodiči, městskou částí i zaměstnanci školy. Je otevřenou komunitní institucí, kde vznikají přirozené vazby, dialog a vzájemné porozumění. Namísto kontroly a hodnocení se zaměřuje na spolupráci, rozvoj a hledání příležitostí, které posilují potenciál dětí i jejich rodin.

Vize v bodech:

- **Partner** – podpora vztahu mezi školou, rodičem i dítětem.
- **Bezpečný prostor** – a to jak pro děti, rodiče, ale i zaměstnance/kyně školy.
- **Otevřená komunitní instituce** – škola je otevřená – vznikají zde vazby a interakce.
- **Místo spolupráce, ne kontroly** – identifikují se příležitosti spolupráce a rozvoje rodin, nikoliv pouze nedostatky a problémy.

Vize školy je postavena na několika základních principech:

vztahovost, dlouhodobost, terénní práce, sdílená odpovědnost.

Doporučujeme, aby spolupráce, rozvoj dítěte, hledání příležitostí, hodnocení úspěšnosti a kontrola dosažených cílů byly aktivně využívaným nástrojem v prostředí školy.

Čtyřfázový model zapojení

Z výstupů tří pracovních skupin lze konstatovat, že v rámci čtyřfázového modelu zapojování rodičů představují třídní schůzky aktuálně nejdostupnější a pro rodiče nejrelevantnější stupeň zapojování. Další stupně modelu zapojení rodičů (zastoupení v SRPŠ, školské komise apod.) nebyly v průběhu pracovních skupin výrazněji tematizovány a na žádné z nich nedošlo k jejich spontánní identifikaci.

Výstupy z pracovních skupin zároveň identifikovaly, že současná podoba třídních schůzek není vždy schopna vytvořit dostatečně důvěrné a bezpečné prostředí motivující širší okruh rodičů k aktivnějšímu zapojení. Plán proto směřuje především k posílení a proměně tohoto prvního stupně zapojování – tedy

¹ Při tvorbě těchto informačních materiálů lze využít např. Metodu easy-to-read (způsob, jak podávat složité informace jednoduchým způsobem) lze vycházet např. z metodiky vlády: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/metodika-easy-to-read-174932/>.

k rozvoji a nastavení třídních schůzek jako prostoru pro budování důvěry, otevřenou komunikaci a postupné zapojování rodičů do dalších participativních struktur školy. Posilování této základní úrovně by mělo do budoucna vytvářet předpoklady pro větší využívání i dalších stupňů modelu participace a jejich vzájemné provázání. Konkrétní opatření jsou blíže popsána v rámci strategických pilířů níže.

4. Strategické pilíře

Vzhledem k povaze plánovaných aktivit není možné stanovit přesný výčet konkrétních aktivit ani jejich detailní harmonogram. Při tvorbě tohoto Plánu jsme proto zvolili přístup založený na pojmenování základních východisek jednotlivých pilířů a vytvoření dlouhodobého rámce podpory participace. Součástí tohoto rámce je také návrh konkrétních opatření, jejichž postupná realizace může přispět k posilování zapojování rodičů do prostředí škol a do vzdělávacího procesu jejich dětí. Vytváření a dodržování podmínek pro participaci je zásadní. Bez nastavení lidé velmi brzy ztrácejí důvěru k dalším aktivitám.

Pilíř 1 – Prostředí důvěry ve školách

Tento pilíř zahrnuje soubor opatření zaměřených na posilování důvěry rodičů vůči škole a na podporu otevřené a partnerské komunikace mezi školou a rodinami, respektive rodiči.

1. Transformace třídních schůzek

Doporučuje se proměnit tradiční podobu třídních schůzek směrem k více dialogickému a partnerskému formátu. Školy mohou zavádět například tripartitní setkání² nebo jiné participativní formy setkávání mezi školou, rodiči a žáky. Součástí změny může být také úprava prostoru a atmosféry setkání – například uspořádání v kruhu (bez sezení v lavicích, čímž symbolicky dojde ke snížení mocenské nerovnosti mezi aktéry) nebo organizace komunitního setkání s podporou peer konzultanta a konzultantky.

2. Otevřený prostor

Navrhuje se podporovat větší otevřenost škol vůči rodičům i dětem. V předem vymezených časech mohou mít rodiče možnost pohybovat se v prostorách školy s dítětem a blíže poznat prostředí, ve kterém se jejich dítě vzdělává a tráví volný čas. Zároveň je vhodné podporovat zapojení rodičů do školních aktivit, například prostřednictvím společných odpoledních aktivit pro děti a rodiče (např. identifikovaná praxe na ZŠ Křenová 21).

Doporučujeme zvážit pravidelné propojování starších a mladších dětí s cílem rozvíjet vzájemnou podporu a porozumění v rámci posílení socio-emoční inteligence a spolupráce (např. při realizaci neformálních akcí, komunitních setkání, snídaňových klubů, sportovních aktivit).

3. Podpora vztahů mezi učiteli a rodiči

Doporučuje se systematicky podporovat budování vztahů mezi učiteli a rodiči³. K tomu mohou sloužit neformální setkání, komunitní aktivity nebo zapojení peer konzultantů a konzultantek, kteří mohou napomáhat posilování důvěry, vzájemnému respektu a zprostředkování komunikace mezi školou a rodinami, respektive rodiči.

4. Možnost doprovodu dítěte do školy

Doporučuje se umožnit rodičům doprovodit dítě do třídy a krátce setrvat ve školním prostředí. Tento přístup může přispět k posílení přirozeného kontaktu rodičů se školou a vytvořit prostor pro neformální

² Tripartita je forma třídní schůzky, při níž se setkávají tři aktéři vzdělávání – učitel, žák a rodič – a společně reflektují průběh učení, pokrok a další cíle žáka.

³ Obecně tipy pro zapojení rodičů a zároveň i poradenství škole, jak zapojovat rodiče nabízí např. Unie rodičů: <https://www.unierodicu.cz/inspirativni-cteni>.

kommunikaci mezi učiteli, rodiči a dalšími pracovníky školy (vždy je nutná individualizace dle možností a kontextu každé školy, aby nedocházelo k narušení školního prostředí a ohrožení bezpečnosti školy).

5. Vzdělávání učitelů a školních metodiků prevence

Navrhuje se zajistit vzdělávání učitelů a školních metodiků prevence v oblasti dopadů sociálního vyloučení na vzdělávání dětí a vzdělávání v oblasti kulturních specifíků. Vzdělávání by mělo být zaměřeno také na rozvoj kompetencí pro práci s rodinami v různých sociálních situacích.

Opatření tohoto pilíře jsou úzce provázána s činností peer konzultantů a konzultantek (viz. Pilíř 2).

Pilíř 2 – Přímá práce s rodinou (peer model⁴ a krokovník)

Tento pilíř představuje klíčové implementační opatření Plánu.

Od 1. poloviny roku 2026 bude v Brně (MČ Brno-střed a MČ Brno-sever) pilotně realizován projekt zaměřený na podporu rodičů prostřednictvím peer konzultantů a konzultantek, kteří pracují přímo v terénu s rodinami dětí navštěvujících místní základní školy. Cílem je posílit spolupráci mezi rodinou a školou prostřednictvím profesního zapojení obyvatel z komunit (peer konzultantů a konzultantek), kteří napomáhají překonávat úskalí rodičů a podpořit důvěru v činnost institucí a města.

Model práce peer konzultantek a konzultantů

Hlavní cíle zahrnují:

- Posilování rodičovských kompetencí.
- Zvyšování důvěry rodičů vůči škole.
- Snižování absence žáků (viz. monitoring níže).
- Podporu otevřené a funkční komunikace mezi rodiči a školou.
- Snižování bariér v komunikaci mezi rodiči a školním prostředím.
- Nastavení a rozvoj funkční komunikační strategie mezi školou a rodinou a její zpětná reflexe.

Postavení peer konzultantky a konzultanta⁵

- Role je založena na důvěře a partnerském přístupu peer konzultanta a konzultantky vůči rodičům.
- Peer konzultantka a konzultant nejsou kontrolním orgánem.
- Nejsou zaměstnanci školy, ale působí jako pracovník městské části.
- Tvoří pomyslný most mezi rodinou a školou a dalšími institucemi např. NNO, sociálními službami apod.
- Pracují především terénně – přímo v prostředí rodin.
- Provází a podporují rodiče podle jejich aktuálních potřeb v souvislosti se školní docházkou dítěte.
- Zprostředkovávají kontakt na neziskové organizace a sociální služby (popř. Interkulturní pracovníky) a spolupracují s nimi na zlepšení celkové situace rodiny/dítěte.
- Mapují potřeby rodičů v kontextu školy a školního prostředí.
- Mapují potřeby dětí ve vztahu ke školní docházce a vzdělávacímu prostředí.
- V případě potřeby mohou vystupovat jako neutrální „třetí osoba“, která pomáhá usnadnit komunikaci mezi rodinou a školou, zároveň poskytuje rodičům potřebnou podporu.

⁴ Např. Cesta von s programem Omama: <https://www.cestavon.cz/program-omama/>.

⁵ Za inspirativní příklad dobré praxe a zapojení komunitních pracovníků do procesu vzdělávání lze označit pracovníce v Kutné Hoře, nebo v Moravském Berouně: <https://www.eduzmena.cz/cs/aktualne/detail/zvlastni-skolou-si-prosli-rodice-i-prarodice-romske-matky-ted-motivuji-dalsi-zeny-aby-deti-posilaly-na-beznou-zakladku> <https://www.heroine.cz/vzdelavani/rozumi-jejich-jazyku-radostem-i-potizim-komunitni-pracovnice-z-moravskeho-berouna-pomahaji-nejen-mistnim-romum>.

Krokovník práce s rodinou (stálý model)

Práce peer konzultanta a konzultantky s rodinou probíhá v několika na sebe navazujících fázích. Tyto fáze tvoří metodický rámec podpory, přičemž nelze přesně stanovit jejich časové vymezení a formát plnění, protože průběh i délka podpory se mohou lišit v závislosti na situaci a potřebách jednotlivých rodin.

Fáze A – Navázání důvěry

První fáze je zaměřena na vytvoření bezpečného a důvěryhodného vztahu mezi peer konzultantem a konzultantkou a rodinou:

Způsob plnění:

- Navázání osobního kontaktu s rodiči.
- Srozumitelné vysvětlení role peer konzultanta a konzultantky a charakteru podpory.
- Mapování potřeb rodiny ve vztahu ke školní docházce dítěte.
- Identifikace bariér, které mohou ovlivňovat komunikaci rodičů se školou nebo pravidelnou školní docházku dítěte.

Fáze B – Stabilizace

Cílem druhé fáze je stabilizace komunikace mezi rodinou a školou a řešení konkrétních obtíží spojených se školní docházkou.

Způsob plnění:

- Doprovod rodičů na třídní schůzky nebo jiná školní setkání.
- Podpora a facilitace komunikace mezi rodiči a školou, včetně hledání funkčních komunikačních postupů a nástrojů.
- Práce s tématem absence a rizika záškoláctví – především prostřednictvím mapování situace a hledání podpůrných řešení. Důraz je kladen na preventivní a komunitní přístup, nikoli na represivní opatření.
- V případě potřeby propojení rodiny s dalšími podpůrnými službami (např. nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež – NZDM, odborné sociální poradenství) nebo s programy doučování.

Fáze C – Aktivizace, partnerství a zplnomocnění

Třetí fáze směřuje k posilování samostatnosti (*empowerment*⁶) rodičů a jejich aktivnímu zapojení do školního prostředí dítěte, zároveň se zaměřuje na posilování vztahu ve formě partnerství s dítětem. Robert Adams (2008, s. 193) uvádí, že *empowerment* (zmocňování) lze rozvíjet prostřednictvím zapojování (participace).

a) Rodičů

Rozvoj participace vytváří prostor, ve kterém se mohou rodiče více zapojovat, ptát se, získávat zkušenosti, důvěru a posilovat rodičovskou roli a kontrolu nad svým životem. Lze předpokládat, že čím více jsou lidé zmocnění, tím více se aktivně zapojují do dění kolem sebe.

Způsob plnění např.:

- Vytvoření platformy rodičů s peery, kde mohou sdílet zkušenosti a hledat podporu dalších rodičů.
- Rozvoj schopností a dovedností rodičů v oblastech komunikace (např. formou opakovaného vzdělávání zaměřeného na komunikační dovednosti a nenásilnou komunikaci).
- Motivace rodičů k aktivní účasti na školních aktivitách a komunitních setkáních.

⁶ Oldřich Matoušek (2008, s. 154) empowerment překládá jako zmocňování či posílení a definuje ho jako cíl některých postupů sociální práce spočívající ve zvýšení klientovy či skupinové schopnosti prosazovat vlastní oprávněné zájmy, resp. vymanit se z podřízeného, utlačeného postavení.

- Postupné posilování rodičovských kompetencí a samostatného kontaktu rodičů se školou.
- Podpora praktických forem vzájemné pomoci mezi rodiči (např. společná účast na třídních schůzkách, střídání se při hlídání dětí, zajištění prostoru pro hlídání dětí ve škole či možnost účasti jiného rodinného příslušníka na třídních schůzkách).

b) Děti

Partnerský přístup je klíčovým principem práce s dítětem a rodiči ve vzdělávání. Partnerství znamená skutečnou změnu postoje dospělého: respekt k dítěti a opuštění nadřazeného, hierarchického jednání (Hofschneiderová & Matiaško, 2021).

Moderní vzdělávání staví dítě do centra, je k němu přátelské a podporuje jeho posilování. Partnerství lze chápat jako posun od odpovědnosti za dítě k odpovědnosti vůči dítěti, čímž se odlišuje od represivních a opatrovnických přístupů založených na nerovnosti. Výbor OSN pro práva dítěte zároveň připomíná, že názor dospělého na „nejlepší zájem dítěte“ nemůže být nadřazen povinnosti respektovat jeho práva (Hofschneiderová & Matiaško, 2021).

Způsob plnění např.:

- Zapojovat děti do rozhodování ve výuce např. formou pravidelných třídních komunitních kruhů.
- Podporovat vznik a aktivní činnost školského parlamentu.
- Nastavit konkrétní postupy jakými škola přihlíží k názorům dětí, např. využití metod sebereflexe a sebehodnocení, které podporují efektivitu učení.
- Zvýšení počtu interaktivních preventivních aktivit / programů ve školách.

Pilíř 3 – Systémová opatření (město, zřizovatel)

Tento pilíř se zaměřuje na systémová opatření na úrovni města, městských částí a zřizovatelů škol, kteří mohou vytvářet podmínky pro participativní školské prostředí. U participativního prostředí se předpokládá zapojení (ne)pedagogických pracovníků a/nebo zástupců NNO, kteří mohou přispět k rozvoji inkluzivního a participativního prostředí.

1. Systematická podpora ředitelů a učitelů v oblasti vzdělávání

A) Vykomunikování kompetencí mezi MČ a MMB

Je potřeba nastavit pravidelná setkávání mezi městskými částmi (MČ) a Magistrátem města Brna (MMB). Tato setkávání by mohla navazovat na již existující agendu desegregace ve vzdělávání a jejich cílem by mělo být především jasné vymezení kompetencí jednotlivých aktérů a další koordinace jejich činností.

B) Určení konkrétní sdílecí platformy a koordinátora

Dalším krokem je přizpůsobení funkční sdílecí platformy, která propojí město, školy a nestátní neziskové organizace. Součástí tohoto opatření by mělo být také určení koordinátora, jenž bude platformu dlouhodobě spravovat a podporovat spolupráci mezi zapojenými aktéry. Platforma by zároveň měla sloužit jako prostor pro sdílení dobré praxe mezi školami (lze navázat na agendu a setkávání v rámci desegregace ve vzdělávání).

Doporučujeme zvážit zapojení komunitních lídrů, peer konzultantů a konzultantek a dalších angažovaných osob.

C) Systémová podpora pedagogů

Součástí by měla být také systematická podpora pedagogů. Může se jednat o další vzdělávání, podporu individuálního přístupu k dítěti, účast na supervizích či stážích. Zároveň je vhodné vytvářet příležitosti pro sdílení dobré praxe mezi školami – inspirovat se zkušenostmi z jiných škol (rodiče zmiňovali např. praxi z Krnova), a rozvíjet další spolupráci škol s univerzitami.

Zaměřit se lze např. na rozvoj práce s heterogenní třídou, trauma-zohledňující přístup⁷, práci s rodinou a podporu vzdělávací aspirace žáků. Zároveň navrhuje zaměřit se i na rozvoj v oblasti přívětivé digitální komunikace směrem k rodičům.

2. Jasně ukotvení participace v hodnocení škol

Zakotvit participativní přístupy a principy sociálního začleňování do hodnot a strategických dokumentů škol. Pravidelný reporting (alespoň 1x ročně) či evaluace participativních aktivit (využitých technik). Za možné participativní formáty považujeme např.: žákovský parlament, přizpůsobené třídní schůzky, participativní komunitní akce (lze sledovat např. formát, počet akcí/zapojených rodičů a dětí). Více informací o monitoringu a vyhodnocení naleznete níže.

3. Otevřenost škol a školního prostředí ve spolupráci s NNO a dalšími partnery

Vytvoření takových podmínek, aby NNO mohly vstupovat do školního prostředí (např. doprovody, podpora v doučování/příprav na vyučování). Otevřenost školy v širším časovém rozsahu (např. odpolední programy, zájmové kroužky, komunitní aktivity) – možnost zapojení dětí i rodin v průběhu celého dne s principem: „Dveře jsou stále otevřené“.

Doprovod dítěte do školy může být v odůvodněných případech součástí podpory rodiny (např. v rámci SAS⁸), ale měl by být chápán především jako služba pro rodiče, ne jako náhrada jejich role. Ideální je, když probíhá za účasti rodiče a posiluje jeho kompetence. Vždy je potřeba hledat zapojení přirozených zdrojů (rodina, sousedé, komunita) a nepřipustit, aby doprovod dlouhodobě nahrazoval neochotu rodiče podporovat vzdělávání dítěte. U komunitních pracovníků je navíc nutné řešit otázku odpovědnosti za dítě, proto je nejvhodnější opírat se o přirozenou výpomoc v okolí rodiny a posilovat aktivitu rodiny v procesu vzdělávání. Současně nezapomínat na potřeby a hlas samotného dítěte.

4. Propojení a spolupráce všech relevantních aktérů

Pokračovat v systematické spolupráci škol se sociálními službami, NNO, OSPOD, terénními pracovníky, peer konzultanty a konzultantkami tak, aby byla podpora dítěte a rodin koordinovaná ideálně už v předškolním věku dítěte. Pro efektivní podporu participace a partnerského přístupu ve vzdělávání je nezbytné využívat principy case managementu, kdy komunitní pracovníci a neziskové organizace vstupují do institucionálních struktur škol a vytvářejí prostor pro příjemce služeb – tedy samotné děti a jejich rodiče. Sdílení informací a koordinace mezi školou, NNO a rodinou umožňuje, aby intervence nebyly izolované, ale cíleně reagovaly na potřeby jednotlivců a skupin, čímž se zároveň odstraňují překážky pro jejich aktivní zapojení a participaci⁹.

⁷např. Organizace SOFA: <https://www.societyforall.cz/tema-trauma-respektujici-pristup-vice-o-tematu>, která mimo jiné rozvíjí i koordinaci služeb kolem školy – mají i konkrétní projekt, kde sami poskytují case managery a vedou případové konference (*Metodika koordinované mezioborové spolupráce při podpoře ohrožených dětí*).

⁸ § 30 odst. b) vyhlášky 505/2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách: [505/2006 Sb. Vyhláška, kterou se provádí zákon o sociálních službách](#).

⁹ Za inspirativní příklad lze uvést zpracovanou metodiku case management na základních školách od IQ Roma servis: https://iqrs.cz/wp-content/uploads/2024/04/Case-management-na-zakladnich-skolach_FINAL.pdf.

Pilíř 4 – Participace rodičů

Pilíř se zaměřuje na posilování zapojení rodičů z MČ Brno-střed a Brno-sever do fungování školy a na budování vzájemné důvěry mezi školou a rodinami. Reaguje na potřebu rodičů změnit formát setkávání směrem k otevřenějším a neformálnějším formám. Důležitou roli hraje také zapojení komunitních lídrů¹⁰ a propojování různých skupin obyvatel. Myslíme tím propojování rodičů prostřednictvím participativních setkání např. společná komunitní setkání v odpoledních hodinách, např. společné snídaňové kluby apod. Zásadní je v celém procesu nejen participace rodičů, ale i participace samotných dětí.

1. **Neformální komunitní akce** bez nálepkování či zdůrazňování etnicity, realizované v prostředí školy i mimo ni. Doporučujeme komunitní akce pojmenovávat obecnou formou např. přátelské odpolední setkání pro rodiče a děti. Zaměstnanci školy se rovněž zapojují do komunitních akcí mimo školní výuku (účast pedagogů na komunitních aktivitách, neformální setkávání skupin obyvatel k prohloubení vztahů). Lze hledat další alternativní zdroje financování k realizaci dalších forem participativních aktivit pro místní sousedství¹¹.
2. **Paralelní program pro děti** během setkání rodičů, který umožní vyšší účast rodičů na společných aktivitách a diskusích (s podporou NNO či nepedagogických pracovníků).
3. **Zapojení mladých lídrů z komunit**¹² – propojení s komunitní prací a aktivním vyhledáváním mladých lídrů, kteří mohou fungovat jako mentoři, přirozené mosty mezi školou a komunitou a poskytovat přirozenou inspiraci žákům (např. studenti/absolventi středních škol/učilišť prezentují svou zkušenost žákům na ZŠ – provázet s možnostmi čerpání stipendií).
4. **Propojování** rodičů v MČ prostřednictvím komunitních i školních akcí, pravidelné zapojování rodin a osobní pozvání na akce ze strany školy a samosprávy (s podporou peer konzultantů a konzultantek, NNO a dalších):
 - o např. ústní předání ze strany třídního učitele či jiného pedagogického pracovníka a/nebo prostřednictvím telefonního rozvoru s rodičem apod.

¹⁰Komunitní lídr je podle Stankové (2022) člověk, který je přirozenou autoritou v určité komunitě a dokáže ostatní lidi spojit, motivovat a zastupovat jejich zájmy. Nemusí mít nutně formální funkci, ale ostatní členové komunity mu důvěřují a respektují ho. Své činnosti se věnuje často dobrovolně (bez nároku na finanční odměnu).

¹¹ Např. program Dobro-druzi: https://www.nadacevia.cz/nabidka-programu/dobro-druzi/?utm_source=newsletter&utm_medium=viacaf%C3%A9&utm_campaign=DD.

¹² Důležitost zapojení mladých lídrů podporuje i Jan Šerek z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity: [Jan-Šerek_Akademicky-pohled.pdf](#).

5. Monitoring a vyhodnocování

Realizace opatření může být průběžně monitorována prostřednictvím pravidelně získané zpětné vazby od škol a dalších zapojených aktérů. Cílem může být sledovat dopady opatření, průběžně upravovat jejich implementaci a doplňovat dle vzniklých potřeb. Monitoring je nastaven bez pevně stanoveného harmonogramu, jako průběžný mechanismus sledování dopadů opatření (vyhodnocování alespoň 1x ročně). Doporučujeme zvážit pilotní ověření navrhovaných opatření Plánu alespoň na jedné vybrané ZŠ, včetně pravidelného vyhodnocování.

Průběžné sledování může zahrnovat zejména tyto proměnné:

1. **Účast rodičů na třídních schůzkách.**
2. **Vývoj absence a záškoláctví** – sledování celkového počtu zameškaných hodin a jeho meziroční vývoj.
3. **Získávání zpětné vazby od škol na činnost peer konzultantů a konzultantek a další opatření** (např. změna formátu třídních schůzek) doporučení: 1× ročně facilitované setkání škol zaměřené na reflexi přínosů a úskalí implementace vybraných opatření, krátký reporting pedagogů o konkrétních formách zapojení peer konzultantů a konzultantek ve výuce i mimo ni.
4. **Subjektivní pocit důvěry mezi školou a rodiči** – dotazníkové šetření realizované před zahájením působení peer konzultantů a konzultantek (mapování výchozí situace) a následně v průběhu realizace a na konci realizace nástroje peer konzultantů a konzultantek. Nebo/zároveň lze realizovat strukturovaný rozhovor mezi peer konzultantem a konzultantkou a rodiči se záměrem zmapovat aktuální stav a nastavit další dílčí individuální kroky v navázání důvěry ke škole. Rodič nemusí vyplňovat dotazník, jenž může být sám o sobě bariérou (např. snížená čtenářská gramotnost, jiné typy poruch, digitální dotazník může být bez podpory náročný na vyplnění).
5. **Mapování účasti rodičů na komunitních akcích** realizovaných v rámci projektu – sledování složení účastníků, opakované účasti a případného nárůstu zapojení rodičů s podporou peer konzultantů a konzultantek. Výstupem mapování by měl být strukturovaný dokument, který by shrnoval účast na komunitních akcích.

Doporučujeme, aby proměnné 1, 2, 4 viz. výše byly sledovány ze strany škol, proměnnou 5 doporučujeme sledovat ze strany realizátora projektu, tedy MČ Brno-sever a Brno-střed, proměnnou 3 doporučujeme sledovat, jak ze strany realizátora projektu, tak ze strany škol. Doporučujeme, aby data získaná z monitoringu byla průběžně sdílena a komunikována se všemi relevantními aktéry v území např. na sdílecí platformě.

Sběr relevantních dat např. počet zapojených rodin do spolupráce s peer konzultanty a konzultantkami, počet hodin přímé podpory jednotlivých rodin, vývoj v nepříznivé sociální situaci rodin apod. **Sběr relevantních dat bude, mimo jiné, rovněž sloužit jako podklad pro další rozhodování o financování peer konzultantů a konzultantek** (stěžejní je identifikace klíčových indikátorů, které mohou sloužit jako podklad pro město při rozhodování o pokračování podpory). Doporučujeme indikátory nastavit před samotným zahájením činnosti peer konzultantů a konzultantek, aby bylo možno sledovat vývoj před zahájením činnosti, v průběhu a na konci realizace podpory prostřednictvím peer konzultantů a konzultantek.

Doporučení pro další rozvoj participace (2027+)

V případě, že se podaří úspěšně nastavit a implementovat vybrané podněty strategických pilířů, tak do budoucna doporučujeme:

- Rozšíření modelu peer konzultantů a konzultantek do dalších škol na území města Brna.
- Zajištění stabilního a dlouhodobého financování této role, které přináší jistotu a stabilitu, jak pro školy, zřizovatele, peer konzultanty a konzultantky i pro samotné rodiče.
- Posílení metodické podpory škol při práci s celým rodinným systémem.
- Propojení těchto opatření s kroky v oblasti desegregace vzdělávání.
- Zvýšit počet členů školských rad, a tím zvýšit počet rodičů, kteří by měli možnost přímo zasahovat do způsobu vedení škol.
- Zřídit pozici školského ombudsmana, buďto na každé škole, nebo formou sdílené pozice pod MČ (dle finančních a personálních kapacit zřizovatele).
- Zřídit koordinátora participace přímo pod městem.

Zdroje

1. BAUMAN, Zygmunt. Tekutá modernost. Myšlenky. Praha: Mladá fronta, 2002. ISBN 80-204-0966-1.
2. Beneke, M. R., & Cheatham, G. A. (2016). Inclusive, democratic family-professional partnerships: (Re)Conceptualizing culture and language in teacher preparation. *Topics in Early Childhood Special Education*, 35(4), 234–244. <https://doi.org/10.1177/0271121415581611>
3. Cross, A. F., Traub, E. K., Hutter-Pishgahi, L., & Shelton, G. (2004). Elements of successful inclusion for children with significant disabilities. *Topics in Early Childhood Special Education*, 24(3), 169–183.
4. HOFSCHNEIDEROVÁ, Anna, Maroš MATIAŠKO, Šárka ANTOŠOVÁ a Lucie ARENDACKÁ. *Právo na vzdělání: realita a možnosti strategické litigace*. Praha: Fórum pro lidská práva; Amnesty International Česká republika, 2021. ISBN 978-80-908236-0-0.
5. KAJANOVÁ, Alena. *Sociální práce s romskou komunitou*. 2017. ISBN 978-80-7394-661-6.
6. KELLER, Jan. *Exkluze jako sociální problém a jako otázka metodologická*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-490-0.
7. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál. 2008. ISBN 978-80-7367-368-0
8. Then, D., & Pohlmann-Rother, S. (2023). Transition to formal schooling of children with disabilities: A systematic review. *Educational Research Review*, 38, 100492. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100492>
9. <https://zapojmevsechny.cz/desegregace>
10. <https://www.socialni-zaclenovani.cz/projekt-desegregace-vzdelavani/>